

می گویند دیگر از این همه بارش، از این همه روزهای ابری و غیر آفتابی خسته شدیم. یعنی پر آبی در آنجا یک موضوع محرز و آشکار است. اما در همان کشورها و همان جوامع، می بینید دقت بسیار بالایی می شود و هزینه بسیار زیادی پرداخته می شود که همان آب فراوان درست مصرف شود؛ یا وقتی مصرف شد، دوباره برای تصفیه مجدد و برگرداندن آن آب به رودخانه پر آب دوباره هزینه و مشارکت می شود. این هاسائلی است که ریشه در یک مفاهمه اخلاقی دارد که ما بالاخره باید روی آن کار کنیم. ما هم مبانی اعتقادی مان، هم مبانی فرهنگی مان، همه کمک کننده به پایبندی و انجام این قضیه است.

■ البته به نظر می رسد که قیمت هم خیلی مهم بوده است. در همان کشورهای امریکایی یا اروپایی قیمت های انرژی اعم از آب و برق ارزان نیست، اما در کشور ما متأسفانه به دلایل مختلف، این اصلاحات اتفاق نیفتاده است. مثلاً حساس کنید که تقریباً آب کشاورزی در ایران رایگان است. این خودش در مسأله اسراف منابع تأثیر گذار نیست؟

قطعاً تأثیر گذار است. من نمی توانم منکر تأثیرش باشم، اما موضوع قیمت نباید ما را از تأثیر مجموعه ای از عوامل که یکی از آن ها بحث قیمت است، غافل کند. مادر بحث یارانه ها باید به سمت یک بازار آرای برویم، یعنی گروه های نیازمند ما چه کشاورز و چه غیر کشاورز، چه در بخش خانگی و چه در سایر بخش ها، مشمول یارانه ها شوند. یعنی بخشی که حمایت از آنها وظیفه دولت هاست. ولی دادن یارانه به این معنا نباشد که خود کالا به صورت رایگان عرضه شود.

یکی از حقوقی که فرزندان ما دارند، این است که آنها را گرفتار بدآموزی نکنیم. لازم است که اگر برای داشتن کالایی نیاز مالی دارند، بایک دست آن نیاز مالی را تأمین کرده و در جیب شان قرار دهیم و با دست دیگر، قیمت آن کالا را در حد متعارفش از آن ها مطالبه کنیم. سال گذشته در بحث بودجه وقتی مسائل آب و برق مدارس مطرح شد و نهاد آموزش و پرورش به دلیل نیازهای مالی فراوانی که دارد، متقاضی این بود که این دو کالای آب و برق و نیز گاز به مدارس رایگان داده شود، من آن جاعرض کردم که هزینه بدآموزی که در مدارس صورت می گیرد، خیلی بیش از این صرفه جویی است که آموزش و پرورش در تأمین یانپر داختن هزینه آب و برق و گاز عایدش می شود. موضوع، آموزش کسانی است که فرامدیران این جامعه خواهند بود و همان جا با وزیر محترم نفت توافق کردیم که اعلام کنیم آماده ایم از منابع داخلی این دو وزارتخانه، آن رقم نیاز آموزش و پرورش را با اعلام سازمان برنامه و بودجه در حد الگوهای مصرف در اختیارشان بگذاریم و آنها آن پولی که در اختیارشان قرار می گیرد، قبوض آب و برق و گاز شان را بپردازند، اما به خودشان، به مدیرانشان، به معلمان شان و از همه مهم تر به دانش آموزان شان نگویند که آب، برق و گاز رایگان است. چرا که اگر کالایی رایگان است، خیلی سخت با سخت تر خواهد بود که از من بخواهد این کالای رایگان را درست مصرف کنم یا برای درست مصرف کردنش هزینه کنم. ما این مفهوم یارانه را باید اصلاح کنیم. هر کسی که نیازمند است، به میزانی که نیازمند است، کمک مالی دریافت کند، اما مفهوم رایگان بودن کالا را در جامعه تریق نکنیم.

■ شما خودتان چه انتقادی به دوره وزارتتان دارید؟ یعنی چه کاری باید می کردید که نکردید و چه کاری را کردید که نباید می کردید؟

البته باید واقع گرا بود. اگر برنامه ریزی بر اساس واقعیات، علم و اطلاع کامل از منابع و امکانات صورت بگیرد، تا حدود زیادی میزان تحقق یا عدم تحققش می تواند شاخص موفقیت یا ناکامی باشد. اما اگر برنامه ها بر اساس اطلاعات دقیقی نباشد، به مرور که واقعیات روشن می شود، می توان جمع بندی هایی داشت. من چون اصلی ترین عنصر یا منبع

تعیین کننده و تجدیدنپذیر را برای انجام همه این کارها وقت می دانم و فکر می کنم خیلی مهم تر از آب، برق و سایر منابع زیست محیطی مثل خورشید و باد که تجدیدپذیرند و می شود به اتکال علم و فناوری از آنها انرژی تولید کرد، اما وقت و مهلت یک منبع منحصر به فرد تجدیدنپذیر است و من همیشه فکر کرده ام که از وقتی که سپری شده، می توانستم و می بایست بهتر استفاده می کردم. ضمن آنکه هر چقدر در این زمینه خودم را بتوانم بهتر تربیت کنم، استفاده ام از این فرصت و مهلت باقیمانده بهتر خواهد بود.

■ بفرمایید که چه کاری را نباید می کردید؟

همواره خودم را از بابت صرف صداهای غیر-ساعت از وقتم در جلسات غیر ضروری و نیز از بابت هزاران نفر-ساعت از وقت همکارانم که در جلسات شان با من صرف می شود و می توان از هر دو آن به میزان زیادی صرف نظر کرد، سرزنش می کنم. امیدوارم روزی برسد که ما همانگونه که برای منابع مالی مان بودجه سالانه داریم و باید بابت هر جزئی از آن حساب پس بدهیم، بودجه ای هم برای گرانبهاترین و تجدیدنپذیرترین منبع در اختیارمان یعنی وقت داشته باشیم و در مصرف کردن آن اسراف نکنیم و پاسخگو باشیم.

ما در بحث یارانه ها باید به سمت یک بازار آرای برویم، یعنی گروه های نیازمند ما چه کشاورز و چه غیر کشاورز، چه در بخش خانگی و چه در سایر بخش ها، مشمول یارانه ها شوند. یعنی بخشی که حمایت از آنها وظیفه دولت هاست ولی دادن یارانه به این معنا نباشد که خود کالا به صورت رایگان عرضه شود

آیندگان قطعاً از هر حیث، علم، تجربه، توان و انگیزه می توانند از ما برتر باشند ولی بهترین مزیت ما نسبت به آنان وقت و مهلتی است که ما داریم، در اختیار ماست و آن ها این وقت را نخواهند داشت، وقت خودشان را خواهند داشت. ما پاسخگوی هیچ چیزی هم نباشیم می بایست جوابگوی مهلتی باشیم که با ما سپری می شود.

■ برگردیم به بحث میان بخشی بودن اداره صنعت آب. اشاره کردید که هماهنگی های میان بخشی راهکار اصلی است اما قیمت ایزاری در استان وزارت نیرو است. به عنوان مثال وزارت نیرو می توانست پیگیری کند که یارانه آب کشاورزی به جای آنکه روی قیمت آب باشد، به کشاورز پرداخت شود؛ تا به نحوی کاهش مصرف نیز در این بخش رقم بخورد. چرا در این سه سال دنبال این موضوع نبودید؟

دنبال آن بودیم و امسال برای اولین بار بعد از سالیان دراز در قانون بودجه سال ۹۹ موضوع حق النظاره چاه های کشاورزی تصویب شد و این یک شروع است برای انتقال همین پیام که آب کشاورزی یک کالای رایگان نیست. البته ما سعی می کنیم این مسیر را با هماهنگی کامل با همکاران مان در وزارت جهاد کشاورزی دنبال کنیم و همچنین سعی کردیم ارزش آب را، حداقل در بخشی که خودمان داریم با آن کار

می کنیم، روز به روز بیشتر معرفی کنیم. به طور مثال الان در ادبیات جهانی لغت فاضلاب کمتر دیده می شود و به عنوان آب خاکستری از آن یاد می کنند. برای این که این پیام را منتقل کنند که فاضلاب هم یک منبع آب است، ولی بایک کیفیت متفاوت. باید برای استفاده مجدد از آن کار کرد و ریک کیفیت بهتر از آن استفاده کنیم. ما در منابع مالی تنوع بخشی قابل ملاحظه ای دادیم و می دانید که هم در بخش آب و هم در بخش برق بخصوص، اتکای خیلی کمی به منابع عمومی داریم. در بخش برق بیش از ۹۵ درصد منابع مالی غیر دولتی است. در همین بخش فاضلاب که اشاره کردم، الان ۲۴۳ تصفیه خانه فاضلاب در مدار بهره برداری داریم. چهار دهه پیش ۴ تصفیه خانه داشتیم و فقط ۵/۸ درصد جمعیت شهری کشور تحت پوشش شبکه فاضلاب بودند. همین کشور، همین منابع نفتی و با آن دسترسی وسیعی که به منابع خارج کشور و فناوری روز آن موقع داشتند، ولی سطح پوشش جمعیت شهری از شبکه های فاضلاب فقط ۸/۵ درصد بود و حالا ۵۲ درصد است.

ساختار وزارت نیرو و توجه به سازوکارهای جدید باعث شده در کناریه الزامات و سیاست هایی که بیشتر ناشی از نگاه جمهوری اسلامی به این عرصه بوده، الان شاخص هایمان در این بخش تنه به تنه بهترین شاخص های دنیا بزنند. در همین دولت تدبیر و امید، تقریباً هر یک ماه یک تصفیه خانه فاضلاب را به مدار بهره برداری آورده ایم. با کم تر از دو ماهه یک تصفیه خانه آب به مدار بهره برداری آمده است. این ها به بحث اصلاح قیمت بر نمی گردد؛ ما در شهر ها که امکان زیر ۵۰ درصد قیمت تمام شده و در روستا ها زیر ۲۵ درصد قیمت تمام شده آب را برای مصارف شرب و بهداشت به مردم عرضه می کنیم. حتی همین الان که به عنوان یک سازوکار موفق شرکت های آب و فاضلاب شهری و روستایی را یکپارچه کرده ایم تا به خدمت رسانی به ویژه در مناطق روستایی سرعت دهیم؛ کمکان تعرفه ها همان تعرفه های سابق است. چون اعتقاد داریم صرف تأکید روی مسأله قیمت، حل کننده مسائل نخواهد بود و باعث می شود توجه مان از کارهای موثر دیگری که می توانیم انجام دهیم، کم شود. در عین حال که این مسیر را هم البته دنبال می کنیم. به عنوان مثال ما الان تعداد زیادی از تصفیه خانه های فاضلاب را با پیش فروش فاضلاب تصفیه شده به صنعت می سازیم. این توسعه یافتگی است که صنایع ما به این نقطه رسیده اند که فاضلاب تصفیه شده مطمئن ترین منبع تأمین آب است و از آن آب شیرینی که قبلاً تحویل می گرفتند، منبع مطمئن تری است. چرا که آن آب شیرین متقاضیان دیگری هم در بخش های مهم شرب و کشاورزی و محیط زیست دارد و هر آن ممکن است تحت تأثیر کمبود خشک سالی ها، آب مصرفی بخش صنعت در معرض ریسک قرار بگیرد و سرمایه گذاری های وسیعشان به مخاطره بیفتد. اما زمانی که جمعیت هست، بالاخره این جمعیت سیراب می شود و وقتی سیراب شد، فاضلاب تولید می شود و وقتی فاضلاب تولید شد، می شود روی آن به عنوان یک منبع مطمئن حساب کرد. الان تعداد زیادی از تصفیه خانه های ما با سازوکارهای مالی متنوع توسط همین بخش در حال ساخت است.

در بخش دیگری، به سمت استفاده از آب دریا و شیرین کردن آب آن روی آورده ایم. ما الان حدود ۳۴ میلیارد متر مکعب آب دریا را برای استفاده سالانه اختصاص دادیم. به این ترتیب آب ۲۶ میلیارد متر مکعب را بدون نمک زدایی برای مصارف آب زیان پروری، مصارف خنک کردن برج های نیروگاه ها به ویژه در مناطقی که دسترسی به آب دریا دارند و به استان های مختلف، به پروژه های مختلف اختصاص داده ایم. بخشی در حال استفاده است و بخش هایی از آن هم ظرفیت آماده برای صنایعی است که در مکان های